

Undervisning med hjälp av IKT i fritidshemmet

En kvalitativ studie som undersöker hur IKT används på fritidshemmet och vad eleverna lär sig

AV: Maria Björklund

Handledare: Anna Lindqvist

Södertörns högskola | Lärarutbildningen

Självständigt arbete 15hp

Fritidspedagogiskt område | Vårterminen 2017

Grundlärarutbildning med interkulturell profil med inriktning mot fritidshem

Erfarenhetsbaserad 180hp

Abstract

The object of this study was to look into how teachers at leisure-time centres work with and manage information and communication technologies (ICT) at the centres, as well as what the teacher sees the acquisition of knowledge are for the pupils in the use of ICT.

The study was conducted with a qualitative interview survey of five teachers who are actively working with ICT at leisure-time centres. In result analysis, the socio-cultural perspective is applied, launched by the Russian pedagogue Lev S Vygotsky.

The result showed various ICT activities offered at the leisure-time centres, the analysis put emphasis on the activities programming and online etiquette since most of the centres worked with those. Programming and online etiquette are also subjects mentioned in the curriculum, and the government's new decision to strengthen digital competence at schools, which will take effect fall semester 2018. Other parts mentioned are adults and how they can relate to the digital tools and the Internet and further on the acquisition of knowledge that teachers can see for the pupils.

Titel

Teaching using ICT in leisure-time centres

A qualitative study that examines how ICT is used in leisure-time centres and what the pupils learn

Keywords: leisure-time centres, ICT, digital tools, children, students

Sammanfattning

Syftet med den här undersökningen har varit att undersöka hur lärare i fritidshem arbetar med och hanterar informations- och kommunikationsteknik (IKT) i fritidshemmet, samt vad läraren ser för kunskapsinhämtning hos eleverna i användningen av IKT.

Studien är genomförd med en kvalitativ undersökning där fem stycken lärare som arbetar aktivt med IKT i fritidshem intervjuats. I resultatanalysen har det sociokulturella perspektivet som lanserades av den ryske pedagogen Lev S Vygotskij använts.

I resultatet framkom det flera olika IKT-aktiviteter som erbjuds på fritidshemmen, i analysen läggs tonvikt på aktiviteterna programmering och nätetik då flertalet av fritidshemmen arbetar med dessa. Programmering och nätetik är också ämnen som nämns i läroplanen och regeringens nya beslut om att stärka den digitala kompetensen i skolan, som ska träda i kraft höstterminen 2018. Andra delar som tas upp är vuxna och hur de kan förhålla sig till de digitala verktygen och internet samt exempel på vilken kunskapsinhämtning som lärarna kan se hos eleverna.

Nyckelord: fritidshem, IKT, digitala verktyg, barn, elever

Förord

Jag vill ge ett stort tack till de personer som har stöttat och handlett mig genom mitt examensarbete. Min handledare Anna Lindqvist för det engagemang och den konstruktiva kritik du gett mig. Min syster Annika Björneheim för korrekturläsning och ifrågasättande. Min rektor Ann-Sofie Hallberg som gett mig möjlighet att skriva under arbetstid. Och sist men inte minst min familj som stått ut med en upptagen mamma/sambo under några veckors tid.

2017-04-17

/Maria Björklund

Abstract	1
Sammanfattning	2
Förord	3
1. Inledning och problemområde	5
2. Tidigare forskning	6
2.1 Programmering	7
2.2 Nätetik	8
2.3 Vuxnas kunskaper och elevernas lärande	9
3. Teoretisk utgångspunkt	11
4. Syfte och frågeställningar	13
5. Metod	13
5.1 Tillvägagångssätt	13
5.2 Intervjuerna	14
5.3 Etiska övervägande	15
6. Resultat	16
6.1 Presentation av informanterna	16
6.2 Verksamhet som erbjuds på fritidshemmen	16
6.3 Programmering	17
6.4 Nätetik	17
6.5 Planering, kompetens och åsikter	19
6.6 Kunskapsinhämtning	20
7. Diskussion och slutsatser	21
7.1 Resultatdiskussion	21
7.2 Programmering	21
7.3 Nätetik	21
7.3 Kunskapsinhämtning	22
7.4 Vuxna och digitala verktyg	23
7.5 Metoddiskussion	24
7.6 Slutsatser	24
7.7 Förslag till vidare forskning	26
8. Litteraturlista	27
Elektroniska källor	28
Bilaga 1	30
Samtyckesbrev	30
Bilaga 2	31

1. Inledning och problemområde

Digitaliseringen går snabbt framåt, skolan och fritidshemmet måste följa med i den snabba utvecklingen. Vi lever i ett land där internet och digitala verktyg är en självklarhet för de flesta barn idag. Digitaliseringen förändrar samhället och likaså undervisningen i skolan. I läroplanens kapitel 4 *Fritidshemmet* upprepas på flera ställen att lärarna ska använda sig av digitala verktyg i undervisningen. Under rubriken *Centralt innehåll* står det att undervisningen ska behandla digitala verktyg och medier för kommunikation, och att eleverna ska undervisas i säker och ansvarsfull kommunikation i digitala sammanhang. Digitala verktyg ska användas för framställning av olika estetiska uttryck. Vidare står det att eleverna ska undervisas i hur de kan använda digitala medier i samhället som ett hjälpmedel (Skolverket 2016, s.24).

Den 9 mars 2017 beslutade regeringen att stärka den digitala kompetensen i läroplanen. Beslutet innebär kortfattat att oberoende av vilken skola eleven går i ska samma goda digitala kompetens ges. Skolan ska ge eleverna de förutsättningar de behöver för att fungera som medborgare i ett digitalt föränderligt samhälle. Ändringarna innebär att programmering införs som ett tydligt inslag i flera olika ämnen, att eleverna ska stärkas i sin källkritiska förmåga och att eleverna ska kunna använda digital teknik för att lösa problem och omsätta dessa i handling på ett kreativt sätt. De ska arbeta med digitala texter, medier och verktyg, använda och förstå digitala system och tjänster samt kunna utveckla förståelse för hur samhället och individen påverkas av digitaliseringen (Regeringen 2017).

I rapporten *Eleverna och internet* (2016) skriver Alexandersson och Davidsson att 90% av barn 7-10 år använder internet minst en gång i veckan och 93% av 10-åringarna har en egen mobil med surfmöjlighet. I denna åldersgrupp är det TV/video-tittande som är det vanligaste, tätt före aktiviteten att spela spel. Andra saker som eleverna gör på internet är att skicka e-post, besöka sociala medier samt söka efter information och fakta (Alexandersson & Davidsson 2016, s.10-11). I läroplanens värdegrund kan vi läsa om att skolan ska gestalta och förmedla individens frihet och integritet, allas lika värde och människolivets okränkbarhet. Skolan ska även överföra grundläggande värden och förbereda eleverna för

livet ute i samhället. Undervisningen ska präglas av att ge eleverna en grund för att främja deras förmåga att göra personliga ställningstagande. Samt att eleverna ska utveckla sin förmåga att kritiskt granska fakta och dess trovärdighet och förstå dess konsekvenser (Skolverket 2016, s.7-9).

Idag är nätet en av elevernas vardagliga arenor som de befinner sig på och det måste vi lärare ta hänsyn till när vi arbetar med elevernas värdegrund i skolan. Efter regeringens nya beslut om krav på digital kompetens måste nu landets skolor se över sin kompetens hos lärarna. Skolorna ska vara rustade för den digitala utvecklingen. Alla elever oberoende av vilken lärare de har ska ha tillgodosett sig en god digital kunskap när de avslutar sin skolgång. Företaget Webbstjärnan ger ut flera olika arbetsmaterial med lärarhandledningar inom ämnet *Skolan och digitala verktyg* samt att de även erbjuder kurser och workshops för landets lärare. Jag har hämtat mycket inspiration från webbsidan, bland annat av arbetsmaterialet *Schyssta stjärnor på nätet* (Webbstjärnan, 2016). I arbetsmaterialet skriver Filippa Mannerheim (2016) bl.a. om likheterna mellan att skapa trygga elever på skolgården och på internet och att man inte behöver ha några specialkunskaper för att lära ut nätet. Hon menar att om man arbetar som en professionell lärare så ingår det i uppdraget att lära ut etik och att nätet bara är ytterligare en arena som eleverna rör sig på (Mannerheim 2016). Med bakgrund av att skolan nu har höga krav på sig att erbjuda digital kompetens samtidigt som en snabb utveckling sker inom området anser jag att min studie är relevant för att studera den faktiska användningen och utvecklingen avseende fritidshemsverksamheten.

2.Tidigare forskning

I detta kapitel redogör jag för utvalda delar av tidigare forskning inom ämnena Digitala verktyg och Internet hos eleverna i skolan.

Kohinoor (2016) skriver om när hon var femton år och det mest intressanta var kompisarna och inte det som hände på lektionerna. De skrev lappar med meddelanden som de skickade till varandra under lektionstid och att när hon kom hem ringde hon sina kompisar för att prata med dem i timmar. Hon gör jämförelsen med idag och att det är samma sak som distraherar eleverna men att formen är annorlunda - lapparna har blivit till sms som skickas från

elevernas telefoner. Skillnaden mellan då och nu är att eleverna ständigt är kontaktbara via sina telefoner, i princip dygnet runt. Hon menar att den ständiga närvaron via nätet stressar oss i större utsträckning idag än tidigare. Men värt att tänka på att beteendet även återfinns hos oss vuxna men kanske inte i samma extrema utsträckning (Kohinoor 2016, s.23).

Vidare skriver Kohinoor att vi lätt kan tro att eleverna idag är experterna på de digitala medierna eftersom de är födda in i det digitaliserade samhället. Det kan dock vara så att eleverna ständigt är uppkopplade och dagligen använder sig av medierna men att de inte kan göra saker som att bifoga en fil i ett mejl eller navigera sig på en hemsida. Kohinoor menar att vi måste lära våra elever att förstå och hantera de digitala verktygen och närvaron på nätet. Eleverna behöver hjälp med att förstå hur allting fungerar. Vi vuxna har varit med och sett hur det digitala samhället vuxit fram successivt, medan våra elever måste lära sig allting på en gång. Problemet i skolan är att alla vuxna inte har följt med i den digitala utvecklingen utan stannat upp och inte utvecklat sina kunskaper. Följden av det är att många vuxna saknar viktiga kompetenser och därför har svårigheter att undervisa dagens elever (Kohinoor 2016, s.27-28).

2.1 Programmering

I Sverige är ämnet programmering relativt nytt i skolans värld. Regeringen har nyligen kommit med ett beslut rörande den digitala kompetensen i skolan där programmering införs som ett tydligt inslag i ett flertal ämnen. Revideringarna i läroplanen träder i kraft till hösten 2018 (Regeringen 2017). Linda Manilla (2016), lärare sedan 1978 forskar och skriver om programmering i skolan. Manilla arbetar bland annat i projektet *PROFFS - programmering för förskola och skola*. Där visar hon på hur programmering kan föras in i förskolan på ett kreativt och utvecklande sätt. Vidare betonar hon vikten av att alla barn får möjligheten att lära sig hur det digitala fungerar, att det blir en mångsidig kompetens (Manilla 2016).

I en artikel i tidskriften *Computer Sweden* skriver Manilla om att hon brinner lite extra för att föra in datalogiskt tänkande i skolan. Hon menar att eleverna får möjlighet att lära sig på flera olika sätt. Vidare skriver hon om att genom programmeringen får eleverna lära sig utifrån ett strukturerat sätt där de möts av logiskt tänkande och entydiga algoritmer. De kan dela upp

sina problem i mindre bitar samt ta bort onödiga bitar och därefter dra slutsatser av det de gjort. Eleverna får testa sig fram, hjälpas åt och därigenom tränar de på samarbete. Genom programmeringen kan eleverna få en förståelse för hur saker och ting skapas i datorer, hur ett program kan byggas upp. Hon poängterar att det inte handlar om att alla elever ska bli datautvecklare utan att det mer är ett sätt att tänka på och bli delaktiga i samhället (Manilla 2015).

2.2 Nätetik

Begreppet nätetik eller netikett är den etiken som lever på nätet, egentligen samma etik som vi pratar om i vardagen, fast vi applicerat den på det som händer och sker på internet (Dunkels 2016). Gren (2001) beskriver etik som något likt ett förhållningssätt, det beteende vi har och hur vi reflekterar kring det. Det handlar om samhällets värdegrund. Regler, värderingar och normer i samhället (Gren 2001, s.12-13). I *Internetguiden om yttrandefrihet på nätet* (2016) kan man läsa att etik och moral på nätet är värdeladdade ord och att allt som är lagligt inte nödvändigtvis ska spridas offentligt. Att var och en själv ska tänka sig in i situationen innan hen ska publicera något på nätet - "hur skulle jag själv reagera om någon skrev om mig" (Internetstiftelsen i Sverige, 2016).

Jacob Möllstam (2016) skriver om digitalt närvarande lärare. De digitala verktygen tar upp mer och mer av vår tid och samtidigt blir de också viktigare i vårt yrkesliv. När vi samtalar med eleverna om etik på nätet måste vi vara medvetna om hur vi som lärare är på nätet. Vet vi vad som är etiskt rätt och följer vi det? Vi måste vara medvetna om att det vi gör på nätet kan eleverna lätt få reda på. På samma sätt som vi kan möta eleverna eller deras familjer i centrum så kan vi möta eleverna och deras familjer ute på nätet. Han frågar sig om vi lärare bör ha en medvetenhet om elevernas digitala liv för att vi ska kunna erbjuda dem relevant undervisning. Han menar att det är viktigt att lärarna har kollegiala diskussioner om eleverna och nätet. Möllstam ser att samtidigt som de digitala verktygen innebär nya problem som vi tidigare inte ställts inför kan vi ta vara på en del positiva lösningar som tekniken medför. T.ex. att skärmdumpa, d.v.s. ta en bild på skärmen där elever har skrivit till varandra. Om det här handlar om konflikter mellan elever så finns nu bildbevis på vad eleverna har skrivit till

varandra. Hade de sagt samma sak till varandra på skolgården så står ord mot ord och ingen kan bevisa vem som sagt vad (Möllstam 2016, s.91-92).

Även Dunkels (2016) tar upp att det som sägs via nätet eller mobiltelefonen har större chans att bevisas än om det sägs öppet till varandra. Att när bevisen på det som kommunicerats mellan två människor är sparat blir det lättare att föra ett korrekt samtal med både offer och förövare. Däremot vill Dunkels understryka att vi vuxna inte ska tolka detta som att vi därmed bör övervaka unga. Vi kan med dokumentation se det som en tillgång för att föra etiska samtal med unga (Dunkels 2016, s.45-46). Vidare berättar Dunkels om nätet som arena, en arena som är lika viktig att beakta i sitt värdegrundsarbete i skolan som skolgården eller något annat ställe där eleverna vistas. Här sker det mobbning i samma grad som någon annanstans, skolan måste se och vara medveten om alla ställen som eleverna vistas på. Vuxna i skolan har alltid ansvar för att förebygga, identifiera och motarbeta kränkningar (Dunkels 2016, s.85-88).

2.3 Vuxnas kunskaper och elevernas lärande

Dunkels (2016) beskriver hur nätet kan fungera som en lärandeprocess. Människor möts i olika forum på nätet där de kan delge varandra olika kunskaper och det går snabbt att söka efter information. Vuxna kan dock tycka att det inte är tillförlitligt då källan inte alltid uppges. Barnen lär sig på många olika sätt. Dunkels menar att forskning visar att olika onlinespel kan ge positiva effekter för språkinläringen. Nätet främjar det kollektiva lärandet genom att det är lätt att dela med sig av sin kunskap på nätet. När vi använder information från nätet i undervisningen får vi tillfälle att samtala om källor och källors tillförlitlighet (Dunkels 2016, s.71-78).

Basaran lärare, författare och universitets adjunk i Svenska som andraspråk på Högskolan Väst arbetar med nyanlända elever där hon ska skapa förutsättningar för språk och kunskapsutveckling och hur man kan använda de digitala verktygen i lärandet. Basaran märkte att hennes elever inte hade något riktigt intresse för att lära sig svenska och började fundera över sin undervisning. Hon visste att på något sätt behövde hon väcka elevernas intresse och motivation och för att lyckas med det behövde hon utveckla och förnya sin

undervisning. Det var genom de digitala verktygen Basaran skulle förnya sin undervisning. Hon beskriver hur tekniken både kan skapa hinder, men framförallt skapa förutsättningar, för ett lärande. Hon skapade ett enkelt motto: "Man behöver inte lära sig för att börja använda teknik, men man behöver börja använda teknik för att lära sig" (Basaran 2016, s.45). Basaran beskriver hur hon själv var okunnig inom området och hur hon via sina kollegor samlade kunskap om hur hon kunde använda sig av de digitala verktygen. Hon blev även medlem i flera sociala nätverk där lärare över hela landet delgav sina kunskaper och arbetssätt. Basaran började själv använda tekniken och kunde därefter erbjuda eleverna en annan sorts undervisning än tidigare. Hon beskriver bland annat hur hennes elever gör digitala presentationer där de samtidigt får öva på det svenska språket i både tal och skrift (Basaran 2016, s.46).

Dunkels (2016) beskriver att vuxnas kunskaper om nätet kan vara bristande och att de kan känna en osäkerhet inför området. Här menar Dunkels att vi kan ta hjälp av de unga, att vi kan be dem själva berätta om nätet. Vad de gör och hur de ser på olika händelser på nätet. Genom att vuxna visar en nyfikenhet och ett intresse för vad unga gör på nätet öppnar det upp för de unga att berätta. Hade vi däremot kommit med en rädsla och talat om för eleverna vad som är rätt och fel hade nog inte eleven velat berätta så mycket (Dunkels 2016, s.85-88).

3. Teoretisk utgångspunkt

I min studie har jag utgått från ett sociokulturellt perspektiv. Det sociokulturella perspektivet lanserades av den ryske pedagogen Lev S Vygotskij som levde mellan 1896 till 1934. Han menar att barnet utvecklas och lär sig i samspel med andra människor och av de verktyg som finns att tillgå. Vygotskij såg omvärlden som avgörande för människans utveckling.

Utvecklingen sker i relation till andra individer, i kommunikationen och i samvaron. Han menade även att goda relationer till vuxna är nödvändigt för att utvecklas på alla plan (Forsell 2008, s.117-118).

Även Säljö (2000) skriver om det sociokulturella perspektivet, om hur människan lär i relation till det sociala samspelet med världen runt omkring. Lärandet har en viktig inverkan på den kommunikativa miljön. Han menar att den sociala kulturen runt omkring oss påverkar oss ständigt och ändrar hela tiden våra sätt att lära och tänka (Säljö 2000, s.11). Säljö beskriver att barnet blir medvetet om vad som är intressant och värdefullt genom sina iakttagelser, genom att höra vad andra talar om och hur de föreställer sig världen. Det är sedan genom att praktisera den kommunikation barnet har iakttagit som barnet kan bli delaktig och tillgodogöra sig sina kunskaper och färdigheter (Säljö 2000, s.37). Säljö beskriver kommunikation och interaktion som centrala delar i lärande processen både individuellt och kollektivt. D.v.s. att genom ett socialt samspel kommer barnen i kontakt med omvärlden och blir då delaktiga i vår kulturella omgivning. Språket är ett viktigt hjälpmedel, vi använder oss av språket både för att utveckla nya perspektiv, och för att dela med oss till andra av våra erfarenheter (Säljö 2000, s.232).

Säljö (2000) talar om artefakter som är fysiska föremål som tillverkats av människan, vi kan se dem som olika verktyg i vår vardag, här ingår olika former av informations- och kommunikationsteknologi. Det utvecklas hela tiden nya artefakter vilket leder till många nya verktyg för människan att tillgå. Utvecklingen som sker med teknikbyten och att olika kunskapskanaler byggs in i olika artefakter och system leder till att en del yrken försvinner och andra blir till. Samtidigt som utvecklingen går framåt krävs det att människan skapar sig

insikt i hur de nya artefakterna fungerar och kompetens att lösa nya arbetsuppgifter genom de nya artefakterna (Säljö 2000, s.239).

“ det är just i interaktion mellan människor som kunskaper och färdigheter får liv. Möjligtvis är det den enda tes som håller oavsett vilka redskap människan utvecklar” (Säljö 2000, s.250).

Säljö använder sig av begreppet mediering när han beskriver samverkan mellan individer eller samverkan mellan individ och en artefakt. Mediering kan då innebära att individen samspekar med ett fysiskt föremål för att upptäcka omvärlden (Säljö 2000).

När Skolverket (2016) beslutade att fritidshemmet ska använda sig av digitala verktyg i undervisningen tolkar jag det som att datorer, läsplattor och smarta telefoner i detta fall är de artefakter Säljö (2000) nämner. Enligt Säljö's teori är då interaktionen mellan fler än just eleven och verktyget viktig. D.v.s. en kommunikation mellan lärare och elev i samband med att redskapet nyttjas för att eleven ska tillgodogöra sig kunskapen på bästa sätt.

4. Syfte och frågeställningar

Syftet med den här studien är att undersöka hur lärarna i studien arbetar med och hanterar informations- och kommunikationsteknik (IKT) i fritidshemmet, samt vad läraren ser för kunskapsinhämtning hos eleverna i användningen av IKT.

IKT är en förkortning av begreppet Informations- och KommunikationsTeknik, motsvaras i engelskan av ICT, där förkortning av Information and Communications Technology. Studien behandlar frågor som rör undervisningen och användandet av digitala verktyg och internet på fritidshemmet.

Jag har i min studie tre övergripande frågeställningar som i intervjun undersökts med flera öppna frågor och relevanta följdfrågor utifrån intervjupersonens första svar, se bilaga 1:

- Vad erbjuder fritidshemmet för verksamhet kopplat till IKT?
- Vad ser lärarna att eleverna lär sig i användandet av IKT på fritidshemmet?
- Vem planerar IKT-verksamheten på fritidshemmet?

5. Metod

Min studie har genomförts i en empirisk kvalitativ form, vilket innebär att min studie bygger på fem stycken intervjuer. Jag har genomfört intervjuer med lärare som arbetar aktivt med IKT i fritidshemsverksamheter i olika delar av Sverige. Det är lärarens egna upplevelser som står i fokus för min studie. Genom att välja ett fåtal lärare som har ett extra intresse för att arbeta inom ämnet för min studie blir det en kvalitativ studie som fokuserar på informanternas svar i samspel med den teoretiska utgångspunkten och med den tidigare forskningen. Lärarna är en del av en social miljö, till exempel en skola eller annan organisation, man kan efteråt få fram hur arbetet i verksamheten i just denna miljö ser ut och verkar (Svensson & Ahrne 2011, s.34).

5.1 Tillvägagångssätt

Jag använde mig av den sociala plattformen Facebook för att hitta intresserade personer som själva arbetar med IKT i fritidshemmet. Jag publicerade ett meddelande i en grupp som heter *IKT på fritids*. I meddelandet sökte jag efter lärare i fritidshem/fritidspedagoger som arbetar med IKT i eftermiddagsverksamheten och som ville svara på några frågor angående IKT på fritidshemmet. Jag skickade ett meddelande till de fem pedagoger som svarade först. I meddelandet berättade jag lite mer om min studie och hur den skulle gå till. Eftersom personerna var bosatta i andra städer än jag själv så planerade jag att genomföra intervjuerna per telefon. Fyra personer valde att bli intervjuade per telefonen den femte personen önskade få svara på frågorna skriftligen via e-post.

5.2 Intervjuerna

Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015) beskriver att en intervju kan ske på flera olika sätt: strukturerad, ostrukturerad och semistrukturerad intervju. Det finns exempel på bl.a. livshistorieintervjuer, gruppintervjuer m.fl. Vidare skriver de att i själva verket är det knappast möjligt eller ens önskvärt att dra några tydliga gränser mellan de olika intervjuformerna (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s.37-38).

Hyltén-Cavallius (2011) talar om att en e-postintervju kan skilja sig på vissa punkter från en muntlig intervju. Det uppenbara är att informanten och intervjuaren inte behöver anpassa sig efter varandras tider. Informanten behöver inte tänka på hur den reagerar på frågorna i första anblick, ifall de till exempel skulle stöta sig på någon fråga märks inte avslöjande beteende som röstens tonfall och suckande. Sådant som intervjuaren kan använda i sin tolkning av intervjun. Istället kan informanten använda sig av olika smilisar, utropstecken, stora versaler, förkortningar och liknande som kan uttolkas i analysen av intervjun. Informanten kan även lättare ignorera att svara på någon fråga ifall de på något sätt skulle kännas obekvämt (Hyltén-Cavallius 2011, s.225).

Jag valde att göra en semistrukturerad intervju där frågorna var förbestämda i förväg. Under telefon intervjuens gång skrev jag ned informantens svar. Eftersom intervjuerna genomfördes

per telefon och via e-post kunde jag inte se informanten. Jag kan tänka mig att det gjorde att intervjun blev mer fokuserad på de förbestämda frågorna och vi pratade inte så mycket runt omkring frågeställningarna som jag kan tänka mig att vi hade gjort ifall vi träffats i ett personligt möte. I telefonintervjun gav samtalet plats för förtydligande av svaren i och med eventuella följdfrågor och jag sammanfattade informantens svar för att kontrollera att jag uppfattat rätt. I e-postintervjun kunde jag skicka följdfrågor till informanten ifall det var något jag behövde få förtydligat för mig i deras svar. Från intervjuerna jag genomförde fick jag ett nedskrivet datamaterial som utgör råmaterialet till min resultatdel. Efter alla intervjuer var genomförda gick jag igenom svaren och sökte efter likheter. Efter att ha hittat likheterna i svaren formade jag ämnen som blev rubriker som följde med genom hela min studie. Under de olika rubrikerna fyllde jag på med lite citat från informanterna och en sammanfattande text som förklarar informanternas svar. Jag kan med mina intervjufrågor fördjupa mig i lärarens upplevelse, få svar på frågor gällande hur, var och varför.

5.3 Etiska övervägande

Studien följer de forskningsetiska principerna som Vetenskapsrådet (2015) presenterar. Vetenskapsrådet utgår från fyra allmänna huvudkrav: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Första kravet är informationskravet vilket innebär att deltagarna i undersökningen måste bli informerade om vad som ska undersökas, syftet med undersökningen samt att alla insamlade uppgifter ska användas inom studiens ram. Deltagarna ska även informeras om att de är anonyma i undersökningen och deras personliga uppgifter inte kommer att användas. Det andra är samtyckeskravet vilket innebär rätten till att bestämma över sin medverkan i undersökningen. Tredje kravet är konfidentialitetskravet som innebär att informationen som samlas från deltagarna ska behandlas med respekt och inte användas felaktigt. Det fjärde kravet är nyttjandekravet, vilket innebär att informationen som lämnas av deltagarna skall användas i dess syfte (Vetenskapsrådet, 2015).

Jag skickade ett samtyckesbrev till alla deltagarna via e-post där de fick ge sitt samtycke till att delta. I brevet fick de även information om undersökningens syfte, att deras deltagande är anonymt och att de uppgifter jag samlat in från dem endast kommer att användas i

forskningsändamål. I min presentation av resultatet har informanterna fått ett fiktivt namn.
Namnen som anges är alltså inte informanternas riktiga namn.

6. Resultat

6.1 Presentation av informanterna

När jag refererar i texten till personerna som medverkat i min studie använder jag personens fiktiva namn, orden informanter eller lärare. Informanterna i min intervjustudie bestod av fem personer som alla arbetade aktivt med IKT i sin verksamhet på fritidshemmet. Informanterna var mellan 37 till 46 år och bestod av en man och fyra kvinnor. Se en sammanställning av informanterna i tabell 1 nedan:

Tabell 1. Sammanställning av informanterna				
Fiktivt namn	Ålder	Yrkesroll	Arbetat på fritids	Arbetar med årskurs
Johan	41 år	Förskolelärare	13 år	Åk 3-5
Annika	47 år	Fritidspedagog	23 år	Åk F-1
Maja	37 år	Lärare i fritidshem	6 år	Åk 1-3
Kajsa	45 år	Fritidspedagog	24 år	Åk 4-5
Johanna	46 år	Fritidspedagog och idrottslärare	20 år	Åk F-3

6.2 Verksamhet som erbjuds på fritidshemmen

Undersökningen visar att det finns många aktiviteter/verksamheter som inkluderar IKT på de fem fritidshemmen. Aktiviteter som film, foto, YouTube, spel, programmering och ämnen som etik och källkritik nämndes flest gånger. Aktiviteten programmering och ämnet nätetik var vanligast förekommande då de nämns på fyra av de 5 fritidshemmen.

6.3 Programmering

Maja och Kajsa svarar att de har programmering som fokusområde just nu. Johanna berättar om det logiska tänkandet som tränas då de erbjuder programmering. Johan beskriver: "De förstår sammanhang, logik och tränar samtidigt på att ha tålamod när de programmerar" (Johan). Om eleverna "kör fast" i sin programmering så berättar flera av informanterna att de kan se tydligt att eleverna samarbetar då eleverna frågar varandra om tips på hur de kan lösa sin programmering. Johanna beskriver att hennes skola har en utarbetad IKT-plan där de i årskurs 3 arbetar med programmering. Elevernas verktyg är då datorer och de arbetar med Code of Hours¹, Scratch jr² och praktiskt programmering med en Blue-bot³. Maja beskriver att de utarbetat en programmeringstrappa från förskoleklass till årskurs 3 samt fritidshemmet. De börjar med en praktisk programmeringsövning där eleverna själva får låsas vara robotar och programmera varandra med olika kommandon. Vidare upp i årskurserna blir programmeringen mer komplicerad, flera begrepp läggs på och svårighetsgraden ökar allteftersom eleverna blir äldre. Informanterna nämner även URs programserie *Programmera mera* som de menar att pedagogerna använder sig av när de ska förklara olika nya begrepp för eleverna. Johan beskriver att de erbjuder workshops i digitalt lärande en gång i veckan där bl.a. programmering ingår. Kajsa berättar att eleverna får använda appen⁴ Scratch jr för att lära sig programmering. I programmeringen kan Kajsa se att eleverna tränar på logik, sammanhang, tålamod och samarbete.

6.4 Nätetik

Pedagogerna beskriver hur de samtalar om förhållningssätt, regler och beteende tillsammans med eleverna när de använder digitala verktyg. Johan säger att:

¹ Code of hour en timmes programmering för vem som helst, eleverna får en introduktion till datavetenskap, med syftet att avdramatisera "att koda", att visa att alla kan lära sig grunderna, och att öka mångfalden inom IT-branchen (hourofcode.com)

² Scratch jr ett visuellt programmeringsspråk som vill uppmuntra barn att tänka och arbeta kreativt med it och digitala medier (scratchjr.org)

³ Blue-bot en programmeringsbar robot med sex enkla programsteg: framåt, bakåt, sväng vänster, sväng höger, paus och stopp. Roboten kan programmeras från en surfplatta/dator eller direkt med knappar som sitter på roboten (bee-bot.us)

⁴ App är en förkortning av applikation som är ett nedladdningsbart program eller spel som främst används på surfplattor (ne.se).

“Vi tror inte på förbud hos oss, snarare tvärtom. Att en öppenhet är viktig, eleverna vågar komma fram till oss och berätta när något fel har skett till exempel fula ord eller internetsidor som inte är passande. Detta hade inte skett om vi förbjudit det” (Johan)

Johan har även workshops i nätetik, där eleverna får samtala med varandra och ställa frågor. Ta upp vardagliga händelser som sker, eleverna får här tillfälle att ta upp diskussioner om olika konversationer som hänt i vardagen på nätet över olika sociala plattformar. Johan berättar att det kan vara sms som skickats eller bilder via appen snapchat⁵. Eleverna får prata med varandra och höra att de kan tycka och tänka olika om vad som är okej och inte okej. Annika berättar om hur de samtalar med eleverna om hur man tar ansvar för sitt beteende på nätet. Johanna berättar om att de har fotografering som arbetsområde på skolan och i samband med det blir eleverna informerade om lagen om kränkande fotografering. Lagen innebär att det är:

“...förbjudet att i hemlighet fotografera eller filma någon som befinner sig i sin privata miljö eller på en annan plats som är avsedd att vara privat, på en toalett, i ett omklädningsrum eller liknande.” (Riksdagen 2013).

Maja berättar att de väver in nätetik i värdegrundsarbetet då de drar samband mellan det som sker i verkliga livet och det som sker bakom skärmen. Det kan vara ett sms som två elever skickat till varandra eller ett samtal från rasten där det uppstått kränkande behandling eller bara en missuppfattning som behöver diskuteras. Johanna och Annika beskriver båda två att samtal om etik på nätet sker spontant i verksamheten där pedagogerna är medvetna om vad eleverna gör och kan då samtidigt samtala om det som händer på plats. Maja tar själv upp frågan om kollegors kunskap om etiken då hon upplever att det är svårt att prata om nätetik med en del kollegor. Hon funderar på om det är en åldersfaktor eller om det är rent ointresse. Hon har svårt att sätta ord på vad hon menar, men uttrycker att hon känner sig uppgiven med vissa kollegor. Maja berättar för mig:

⁵ Snapchat är en app där du kan skicka text, video och/eller bild i ett meddelande till en eller flera vänner, du bestämmer hur lång tid meddelandet ska visas (surfalugnt.se)

“...det kan till exempel vara sådana saker som att min kollega tillåter eleverna göra saker som vi bestämt att de inte ska göra, eller lägga upp bilder på nätet med elever som inte är tillfrågade” (Maja)

Maja fortsätter berätta att för henne själv är det så självklart med vad som man bör och inte bör göra i sin profession som lärare och det blir så svårt när en kollega går emot och själv inte vet att hen gör fel. Hon fortsätter med att prata om att arbetsområdet är relativt nytt hos dem på fritidshemmet och att det inte finns några tydliga riktlinjer att förhålla sig till.

6.5 Planering, kompetens och åsikter

På fyra av skolorna finns det en pedagog som är huvudansvarig för fritidshemmets IKT-verksamhet. De planerar och strukturerar upp verksamheten och delger sedan sina kollegor som alla hjälps åt för att implementera i verksamheten. På Johannas skola är hela skolans personalstyrka involverade i planeringen på olika sätt. Det är sedan fyra pedagoger som sammanställer målen och gör en verksamhetsplan för IKT-verksamheten. Därefter planerar avdelningarna själva hur och när verksamheten ska ske.

Maja, Johanna, Annika och Johan återger alla fyra att det kan uppstå olika åsikter och diskussioner kring IKT-verksamheten bland personalen som arbetar på fritidshemmen. Johan berättar att de samtalar om förbud rörande IKT-verktygen samt om fördelarna och nackdelarna med IKT. Johan kommenterar vidare att det handlar om en förståelse och att allt ständigt är i förändring så diskussioner är nödvändiga och måste hela tiden aktualiseras. När jag frågar Maja om det finns olika åsikter hos kollegorna så svarar hon ja, men att det framförallt finns olika kunskaper hos kollegorna, variationen är stor.

“Vissa kan mycket och andra förstår sig inte ens på hur de startar en ipad.”
(Maja).

Maja säger att det är svårt med ung personal som vikarierar då de inte är medvetna om skolans mål och därför inte använder den digitala tekniken som det är tänkt ur ett pedagogiskt syfte. Maja säger sedan:

“... jag tror det beror på att man själv inte har kunskap om vad som händer och vad de gör. Eller hur man kan föra verksamheten framåt.” (Maja).

Johanna berättar om att det finns olika åsikter inom arbetslaget men att det finns en tydlig styrning. Så personalen vet vad som gäller på skolan och att de ska förhålla sig till att vara en skola i tiden som följer med i den digitala utvecklingen. På Annikas skola finns det olika åsikter om användningen av digitala verktyg. Annika berättar att diskussionerna handlar om att eleverna sitter framför skärmen för mycket, om elever som surfar runt på YouTube själva, vilken typ av spel som spelas och hur de ska ställa sig till förbud eller inte förbud. Samtliga pedagoger som jag intervjuat svarar att de är självlärda inom ämnet, någon har gått en enstaka kurs. Det är det egna intresset för de digitala verktygen som drivit dem och de har själva skaffat sig den kunskap de behöver. Flera av dem anordnar interna workshops för sina kollegor för att delge sin kunskap och på så sätt ge flera elever chansen att delta i undervisning med inslag av IKT.

6.6 Kunskapsinhämtning

När jag frågar informanterna om eleverna lär sig någonting när de använder IKT på fritidshemmet så har flera av pedagogerna svårt att sluta prata. Det blir en lång lista på ord som räknas upp: matematik, svenska, samarbete, logik, tålmod, självkontroll, sammanhang, informationssökning, beteende på nätet, internetkritik, lustskapande, vila, rekreation, samspel, turtagning och språkkunskap. Det alla har gemensamt när de berättar om vilket lärande som sker är samtalen de har med eleverna kring etik på nätet och källkritik. De berättar om att eleverna lär sig under användandets gång, frågor dyker upp och pedagogerna får svara på dem direkt. På så sätt kan ett samtal starta genom elevens ifrågasättande om varför de inte får eller om hur de ska gå tillväga i olika situationer som kan uppstå i användandet. Alla informanter tar upp samarbete som en positiv lärdom för eleverna då de

t.ex. arbetar parvis i programmering och ska lösa uppgifter tillsammans eller tillsammans bygga ett spel eller en berättelse genom sin programmering.

7. Diskussion och slutsatser

Syftet med min studie har varit att undersöka hur lärarna arbetar med och hanterar IKT på fritidshemmet, samt vad lärarna ser att eleverna lär sig i användningen av IKT.

7.1 Resultatdiskussion

7.2 Programmering

Informanterna i undersökningen tar upp exempel som att eleverna tränar på samarbete, logiskt tänkande och matematik när de programmerar på fritidshemmet. Likaså talar forskaren Manilla (2015) om att eleverna lär sig utifrån ett strukturerat sätt, där logik, matematik och samarbete är några av sakerna som eleverna tränar på då de får programmera. Eleverna får testa sig fram tillsammans och på så sätt samarbetar och lär sig eleverna av varandra (Manilla 2015). Det kan vi jämföra med Vygotskijs tankar om att omvärlden är avgörande för människan att den lär sig i samspel med andra. Han menar att utvecklingen sker i relation och kommunikation till andra individer (Forsell 2008, s.117-118). Säljö beskriver människans artefakter, konstgjorda ting som är tillverkat av människor (Säljö 2000). Våra digitala verktyg är en typ av artefakter, genom mediering lär sig eleverna i samspel med de artefakter de samspelar med. I detta fall är handlingen själva programmeringen som vi liknar med Säljös begrepp mediering. Medieringen sker via artefakten det digitala verktyget där två individer möts och samspelar. Jag tolkar det som att genom samspelet sker en interaktion mellan individerna och det uppstår då ett lärande. Genom att individerna sedan praktiserar den kommunikation och iakttagelse de gjort blir de delaktiga och kan tillgodose sina kunskaper (Säljö 2000).

7.3 Nätetik

Här framkommer det av informanterna att det är något de gör i den dagliga verksamheten. Lärarna pratar spontant om vad som händer på nätet. Vad som är ok och inte ok, det handlar

om människors olika uppfattning och erfarenheter. Skolan ska enligt läroplanens värdegrund bland annat ge eleverna förutsättningar att kunna uttrycka medvetna etiska ställningstagande, respektera andra människors egenvärde, ta avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling och kunna leva sig in i och förstå andra människors situationer (Skolverket 2016, s.12). Filippa Mannerheim (2016) beskriver hur lärare kan skapa trygga och schyssta elever på Internet på samma sätt som de skapar trygga och schyssta elever i skolans lokaler. Att vi behöver vara engagerade vuxna som pratar med våra elever om hur man beter sig schysst och bra. Att nätet bara är en ytterligare arena som eleverna rör sig på (Mannerheim 2016). Samma sak konstaterar Dunkels när hon talar om nätet som en arena där unga rör sig och jämför den med vilken annan arena som unga rör sig på som till exempel skolgården, här stöter vi också på mobbning i samma grad som någon annanstans. Var unga än befinner sig så har vuxna ett ansvar för att förebygga och motarbeta kränkningar (Dunkels 2016, s.85-88). Informanterna beskriver att de i sitt dagliga arbete samtalar med eleverna om vad som händer både om händelser på rasten och sådant som kan ha hänt på nätet. Informanten Maja väver samman elevernas vardag på nätet och skolgården i sitt värdegrundsarbete, hon gör jämförelser mellan sms-konversationer och samtal på skolgården mellan eleverna.

7.3 Kunskapsinhämtning

I fråga om vad eleverna lär sig kom det fram en hel rad med kunskaper pedagogerna tyckte sig se att eleverna lärde sig när de använde IKT i fritidshemmet. Informanterna i studien berättar om lärandet som sker i samtalet med eleverna om etiken och nätet, ett ömsesidigt samtal som sker i dialog mellan lärare och elev. Det menar även Gren (2001) när han skriver om etiken att det är i det direkta mötet och samtalet med eleven som lärandet är som starkast. I det sociokulturella perspektivet Säljö (2000) är det som tidigare nämnt att det är genom interaktion och samspel med andra individer som vi lär oss. Och det är först när vi praktiserar våra kunskaper som de får liv och blir faktiska (Säljö 2000).

I analysen av informanternas svar visar undersökningen att eleverna tar lärdom av varandra när de samarbetar i arbetet med de digitala verktygen, de tar hjälp av varandra när de kommunicerar om hur de ska gå tillväga i sitt arbete. I arbetet med programmering kan de hjälpas av att få lyssna på hur en kamrat tänker och hur hen löser problemet. Med digitala

verktyg kan eleverna med fördel arbeta i grupp och de kan iaktta varandra och i det sociala sammanhanget lära av varandra. Det är likt som Säljö beskriver att kommunikation och interaktion är de centrala delarna i lärandeprocessen både individuellt och kollektivt. Han menar att via det sociala spelet som sker mellan individerna uppstår en delaktighet som samtidigt samspejar med den omgivningen som individerna och gruppen befinner sig i (Säljö 2000).

7.4 Vuxna och digitala verktyg

Vi som är vuxna idag har varit med och sett hur tekniken utvecklats under de senaste årtiondena. Internet som idag är en självklarhet för de flesta ungdomar kom in i mitt hem när jag var 15 år. Alexandersson och Davidsson visar i sin rapport att 90% av barn 7-10 år använder internet minst en gång i veckan. Barnen idag är infödda i ett digitalt samhälle och ser det som en självklarhet (Alexandersson och Davidsson 2016). Kohinoor tar upp att eftersom eleverna är infödda i det digitala samhället kan vi vuxna lätt luras att eleverna är experter på digitaliseringen. Hon menar att eleverna mycket väl kan vara ständigt uppkopplade på nätet men vilket inte behöver innebära att de har kunskaper om olika datorprogram, hur man mailar, bifogar dokument och annat tekniskt kunnande om datorer (Kohinoor 2016, s.23).

Genom att vi lärare kan ge eleverna den undervisning som är med i regeringens beslut om att stärka den digitala kompetensen i skolan kan vi komplettera elevernas vardag på nätet. Vi kan genom programmeringen ge eleverna en förståelse om hur program byggs upp, vad som händer bakom skärmen samtidigt som de övar på olika matematiska begrepp, logik och samarbete. Vi ska ge eleverna undervisning i källkritik och i vårt värdegrundsarbete ska vi ständigt arbeta med etiken i elevernas vardag (Skolverket, 2016). Programmering, källkritik och etik är något som alla informanter tar upp mer eller mindre. Informanterna i studien var alla självlärda inom området och hade ett starkt eget intresse för att själva fortbilda sig.

Kunskaperna hos pedagogernas kollegor sågs ibland som bristande, att de inte var insatta eller förstod elevernas digitala värld. Detta sågs då som svårigheter i IKT- verksamheten. Jag själv funderar kring om okunskapen är till stor del en generationsfråga, ett problem som kan försvinna när de äldre pensioneras. Jag tänker att de som själva inte är uppvuxna parallellt

med den digitala utvecklingen har svårare att tillgodose sig tekniken på samma naturliga sätt som de individer som är infödda i dagens digitala samhälle. Både Basaran (2016) och Dunkels (2016) tar upp att vuxna måste våga för att kunna lära sig, att det inte är tekniken som är ett hinder utan att våga börja använda den. Vuxna måste våga visa nyfikenhet och intresse för vad unga gör på nätet, på så sätt öppnar unga upp sig och kan delge sina erfarenheter till vuxna (Nygårds & Raymond 2016). Informanten Johan berättar om att det är nödvändigt att ha kollegiala diskussioner om digitaliseringen och de måste hela tiden aktualiseras eftersom den digitala världen är i ständig utveckling. Även Möllstam menar att det är viktigt för lärarna att ha kollegiala diskussioner om eleverna och nätet. Vi behöver se hur vi kan använda nätet i positiv bemärkelse (Möllstam 2016, s.91).

7.5 Metoddiskussion

Jag har medvetet valt lärare som arbetar aktivt med IKT och är engagerade i frågan, vilket kan ha lett till att svaren är positivt vinklade. Mina frågor är koncentrerade på att se vad lärarna erbjuder för verksamhet och vad de kan se för lärande i arbetet med IKT. Inte vad de skulle vilja göra eller inte kan göra. Jag kan i efterhand se att det även skulle varit intressant att fråga varför lärarna arbetar med just det de valt att arbeta med inom IKT istället för hur och vad.

Det som varit en styrka i undersökningen ser jag är att alla informanterna är engagerade i frågan och faktiskt arbetar medvetet med IKT, och på så sätt kan mina frågor få svar. Hade jag valt utan hänsyn till om de arbetade aktivt med IKT eller inte hade mitt svarsunderlag varit tunnare och jag hade då fått svårt att få svar på mina frågor. En annan intressant parameter hade varit att intervjua eleverna och fått deras synvinkel på användandet, uppfattar de samma sak som lärarna eller hade vi fått andra saker som eleverna lär sig och vad de uppfattar att de erbjuds för verksamhet.

7.6 Slutsatser

Jag ser en styrka i att det framkommit i undersökningen att de fem olika skolorna som inte har någon koppling till varandra arbetar med liknande områden på liknande sätt.

Utifrån undersökningens resultat kan jag konstatera att samtalen kring nätetik i fritidshemsverksamheten inte är inplanerade i någon gruppverksamhet, snarare i det dagliga samtalet kring användandet av digitala verktyg. Undersökningen visar att informanterna har lyckats med skolans värdegrundsarbete då de på ett spontant och lättsamt sätt kan samtala om hur man bör bete sig på internet i den dagliga kontakten med eleverna i skolan. Även att informanterna arbetar i linje med vad den tidigare forskningen säger. Både Dunkels (2016) och Mannerheim (2016) talar om vikten av att vuxna ser och samtalar med eleverna på alla arenor de rör sig på, att inte göra skillnad på hur man ska bete sig på olika platser utan konsten att applicera värdegrundsarbetet på alla arenor. Att det inte är tekniken vi ska lära oss utan att det helt enkelt handlar om skolans värdegrundsarbete.

Undersökningen visar dessutom att informanterna redan idag arbetar i linje med regeringens senaste beslut att stärka den digitala kompetensen i skolan (Regeringen, 2017).

Programmering som är en del i regeringens beslut arbetar fyra av fem fritidshem med.

Programmeringen är ett konkret moment som jag tror är lätt att införa i verksamheten.

Lärarna kan gå kurser och lära sig själva först och sedan lära eleverna. Programmering är ett arbetsområde som jag hittar många nya kurser och workshops med. Däremot är det tunt med tidigare forskning på vad programmering egentligen ger eleverna i det långa loppet.

En gemensam nämnare som kom upp i alla intervjuerna var lärandet som skedde genom elevernas samspel med varandra. En samverkan som vi kan likna med Vygotskij teori om att barnet lär och utvecklar sig i samspelet med andra och de verktyg som finns att tillgå (Forsell, 2008).

De fyra informanterna som berättar att de själva planerar IKT-verksamheten på skolans fritidshem har en egen drivkraft inom ämnet. Lärarna är självlärda och har inte gått några specifika kurser för att tillgodose sig kunskapen inom ämnet IKT i skolan. Området är relativt nytt på skolorna och det framkommer att det saknas tydliga riktlinjer. I och med regeringens beslut om att stärka den digitala kompetenser i grundskolan som träder i kraft hösten 2018, anser jag att landets alla lärare och pedagoger bör få stärkt kompetens inom området för att kunna uppfylla den nya läroplanstexten.

Jag har utifrån mitt frågeformulär och genom att sammanställa datamaterialet från de fem intervjuerna fått svar på mina tre frågeställningar rörande lärarnas arbete med IKT och vilken kunskapsinhämtning de kan se hos eleverna kopplat till densamma. Intressant nog var svaren på mina frågor relativt samstämmiga och informanterna arbetade på liknande sätt. Därmed anser jag att jag har fått en god och samstämmig bild av hur lärare i fritidshem idag arbetar med IKT och vilken kunskap de anser att de kan ge sina elever genom att använda IKT i undervisningen. Därmed anser att jag har uppnått syftet med min intervjustudie.

7.7 Förslag till vidare forskning

Mycket av den tidigare forskningen jag har tittat på har varit inriktade på unga och nätet, hur sociala medier och spelande påverkar unga, bl.a. Dunkels forskning (Dunkels, 2016). Även litteratur om skriv och språkinlärning finns det gott om, t.ex. av Trageton (2014) och Estling Vannestål (2009). Nätetik och källkritik är ett område där jag hittar flera lärarhandledningar och lektionsplaneringar till, bl.a. på webbstjärnan.se och iis.se.

Jag har inte hittat någon specifik litteratur eller forskning som handlar om digitalt fritids. Jag har dock stött på intressanta exempel när jag sökt på internet, t.ex. på bloggar eller Facebooksidor där lärare berättar om sin undervisning med IKT i fritidshemmet. Jag kan också hitta ämnet digitalt fritids i tidigare examensarbeten av andra studenter på Södertörns Högskola. Eftersom arbetet med digitala verktyg nämns på flertalet ställen i läroplanens kapitel 4 Fritidshemmet (Skolverket 2016) tycker jag det är relevant att satsa på mer forskning och utveckling kring användandet av digitala verktyg i fritidshemsverksamheten.

Som jag nämner i metoddiskussionen skulle det vara intressant att undersöka vad eleverna uppfattar att de får ta del av för verksamhet samt vad de lär sig i arbetet med digitala verktyg i fritidshemmet. Vidare forskning kring elevers uppfattning om IKT i fritidshemmet kan tänkas intressant och som kan stödja läroplanens text.

8. Litteraturlista

Basaran, Hûlya (2016) Att erövra tekniken för att få effekt på lärandet I: Nygård, Karin och Raymond, Terese . (red) (2016) *Navigera i den digitala samtiden* s.45-54. Stockholm: Lärarförlaget

Dunkels, Elza (2016) Kollektiva lärandemodeller på nätet I: Nygård, Karin och Raymond, Terese . (red) (2016) *Navigera i den digitala samtiden* s.71-80. Stockholm: Lärarförlaget

Dunkels, Elza (2016) *Nätmobbing, näthat och nätkärlek* Stockholm: Gothia fortbildning

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne Göran (2011) Intervjuer I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. (red) (2011) *Handbok i kvalitativa metoder.* s.35-55. Stockholm: Liber

Estling Vannestål, Maria (2009) *Lära engelska på internet* Lund: Studentlitteratur

Forsell, Anna (2008) *Boken om pedagogerna* Stockholm: Liber

Gren, Jenny (2001) *Etik i pedagogens vardag* Stockholm: Liber

Hyltén-Cavallius, Sverker (2011) Internet och fältarbete I: Kaijser & Öhlander. (red) (2011) *Etnologiskt fältarbete* s. 205-230. Lund: Studentlitteratur

Kohinoor, Jannike (2016) Att undervisa elever i den digitala samtiden I: Nygård, Karin och Raymond, Terese. (red) (2016) *Navigera i den digitala samtiden* s.21-30. Stockholm: Lärarförlaget

Möllstam, Jacob Digitalt närvarande lärare I: Nygård, Karin och Raymond, Terese. (red) (2016) *Navigera i den digitala samtiden* s.91-100. Stockholm: Lärarförlaget

Skolverket (2016) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2016*.
Stockholm: Fritzes

Säljö, Roger (2000) *Lärande i praktiken ett sociokulturellt perspektiv* Stockholm: Prisma

Trageton, Arne (2014) *Att skriva sig till läsning* Stockholm: Liber

Elektroniska källor

Bee-bot

<https://www.bee-bot.us/bluebot.html> Hämtad [2017-04-08]

Houro of code

<https://hourofcode.com/se> Hämtad [2017-04-08]

Internetstiftelsen i Sverige, *Eleverna och internet* (2016)

https://www.iis.se/?pdf-wrapper=1&pdf-file=eleverna_och_internet_2016.pdf Hämtad
[2017-03-27]

Internet stiftelsen i Sverige, *Yttrandefrihet på nätet*

<https://www.iis.se/lar-dig-mer/guider/yttrandefriheten-pa-natet/etik-och-natetikett/2/>
Hämtad [2017-03-13]

Manilla, Linda (2016) *Programmering och makerkultur* , Skolverket

<http://omvarld.blogg.skolverket.se/2016/01/27/programmering-och-makerkultur-i-lp-2016-2/>
Hämtad [2017-03-20]

Manilla, Linda (2015) *Programmering i skolan mer än att koda*, Computer Sweden

<http://computersweden.idg.se/2.2683/1.621486/programmering-i-skolan-ar-mer-an-att-koda>
Hämtad [2017-04-08]

Mannerheim, Filippa *Schyssta stjärnor på nätet*

<https://www.webbstjarnan.se/wordpress/wp-content/uploads/Schyssta-stjarnor.pdf> Hämtad [2016-04-13]

Nationalencyklopedin

<http://www.ne.se> Hämtad [2017-04-08]

Regeringen (2016) Pressmedelände Stärkt kompetens i läroplaner och kursplaner

<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/03/starkt-digital-kompetens-i-laroplaner-och-kursplaner/> Hämtad [2017-03-14]

Scratch jr

<https://www.scratchjr.org> Hämtad [2017-04-08]

Vetenskapsrådet (2011). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> Hämtad [2017-03-13]

Bilaga 1

Samtyckesbrev

Självständigt arbete Södertörns högskola vårterminen 2017

Hej!

Mitt namn är Maria Björklund och jag läser nu min sista terminen på Södertörns högskola, grundlärarprogrammet med inriktning mot fritidshem, erfarenhetsbaserad. I mitt självständiga arbete har jag valt att genomföra en vetenskaplig undersökning där jag behöver din hjälp för att besvara några frågor. Undersökningen handlar om hur personalen i fritidshem uttrycker att de arbetar med och hanterar Informations- och kommunikationsteknik (IKT) i fritidshemmet, samt om hur personalen i fritidshem ser på Informations- och kommunikationsteknik (IKT) i läroplanen.

Ni kommer självklart vara anonyma i min uppsats, varken ert namn eller er skolas namn kommer synas någonstans. De uppgifter jag får av er kommer endast användas i forskningsändamål och det innebär att enda syftet med denna intervju är att få underlag till mitt självständiga arbete.

Tack!

Bilaga 2

Intervjuguiden

Intervjufrågor, bakgrundsfrågor:

1. Vilket år är du född?
2. Vilken/vilka utbildningar har du?
3. Hur länge har du arbetat på fritidshem?
4. Vilken åldersgrupp arbetar du med, just nu, på fritidshemmet?

Frågor specifikt om IKT och lärande

1. Finns det IKT-verksamhet hos er på fritidshemmet?
 - Kan du ge exempel? (skapande, spel, internet)
2. Vad arbetar ni med på fritidshemmet som kan kopplas till IKT?
 - Kan du ge exempel?
3. Sker det något lärande på fritidshemmet när det gäller IKT?
 - Hur kan du se det?
 - Kan du ge exempel på vilket lärande som kan ske?

Planeringsfrågor

1. Planerar ni IKT-verksamheten?
 - Vilka gör det (alla, enskilda pedagoger)?
 - Är du delaktig i planeringen?

2. Hur går diskussionerna i arbetslaget om hur ni ska arbeta med IKT?

- Finns olika åsikter?
- Vilka i så fall?

Kunskaper och ledningen

1. Är du motiverad att jobba med IKT?

Beroende på svar: På vilket sätt/varför inte

2. Är ledningen på din skola motiverade att jobba med IKT?

Beroende på svar: På vilket sätt/varför inte

3. På vilket sätt skulle du säga att du har stöd från ledningen?

4. På vilket sätt ges du tid att utvärdera och planera IKT?

5. Har du gått någon speciell kurs eller utbildning kring IKT?

6. Vilka kunskaper vill du förmedla till barnen kring IKT?

7. Vilket mål har ni på ert fritidshem med att använda IKT i verksamheten?

8. Hur kan du koppla IKT verksamheten till läroplanen?